

סימן פ"ב

שיל"ת. חוסט יום ג' ב' אב תרכ"ה לפ"ק.

בימי-המצרים, ישמרהו ויברכהו המאיר לארץ ולדורים, לידידי ידיד ה' הרב הגאון החסיד המפורסם חסידא ופרישא כקש"ת מו"ה ז"ל ל"ש ב"י, אב"ד דק"ק סיקס יצ"א.

מכתבו קבלתי בשבוע העבר ובו יעיר להסכים על תשעה דברים הנפרטים שמה ועי"ן סוצר פר"מ נ"י יקומו מוסדי דור ודור לגדור פרלת שועלים מהבלים כרס ד' ויהי ד' עמו וחפץ ד' צידו ילליה, אמנם לדינא האמת תרוב וחפץ לפניו לא יבוא ואם אמנם קשה עלי לומר דעתי צדק שאילי יאמרו עלי כאשר אמר ר"ל על רשבי וחצרו צדק צורר מ"מ אי אפשר בענין אחר תכני מחזהר בד' שלא לענות על ריב לנעות ולריך אני להשיב כאשר עס לצדי וד' יורני צדק אמת למען שמו :

והנה אמת נכון הדבר : (א) שאסור לכל צד ישראל לשנות מנהג שבהגיו אבייתו ורבותיו ז"ל כאשר מצוהר בש"ס ופוסקים בכללי ה"ה. נ"י. (ב) ואם משני מנהגי ישראל כדי להשוות או לדמות לזה שאר ארבע עגון לבנות בהכ"ס עם הבימה בק"ה המזרח או לבנות בהכ"ס במגדלים כדי לדמות לבתי תיפלות שלהם או לעשות החופה בבכ"כ כמו שהם עושים ולומר בזמירות ושירים שלהם ולהלביש החזנים ומשוררים במלבושים כדרך שהוא דמות האחרים ולהשוות כריעותיהם לכריעותיהם, ככל אי מאלו או כיוצא באלו שעושין בחוקותיהם וכמנהגיהם וכדרך שעושין בקאהרשובלען חועאים הם לדי ועוצרין בכמה לאווין וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מע"ז וביארם יותר הרב בעל מחולת המחנים ז"ל, וכ"ש אם משני המחילה הנכונה מימי קדם בין עזרת נשים לאנשים ועושין באופן שיוכלו האנשים להסתכל בנשים הוא מלבד איסור הכ"ל עוד פריאות וקלות ראש ואסור מדינא כדאיתא בסוכה דף י"א סוף ע"ב, כ"ז ברור :

אבל מ"ש פר"מ נ"י שבהכ"ס הנקראין קאהרשובלען יש להם דין בית ע"ז, אני לא אדע איך אפשר לומר כן וכי משום שהם משויים ומדמים נעשה מעשה ואין הקדש לע"ז ואיך אפשר לומר בית שנעשה באיסור לשם ד' להתפלל לשם ד' נהי שאופן העשי' הוא איסור וכי לשום כך נקרא בית ע"ז חלילה לא יחא למרי' לומר כן, ואם אמר אדם כן כדי להרחיק מהם וכי היכא דלא לגררי בתריי' כעין דאמרי' בצרכות ס"ג וזה מותר רק לשעה אבל לקבוע דין שאינו אמת אפי' לנצח מוחזק אין לשמוע דלעמוד בפרץ ע"י דבר שאינו אמת אין לו קיום דשיקרא לא קאי, ובע"ז נ"ב וצ"מ צ"ט מביאה מקדש קיילין דחוניו לאו בית ע"ז ואע"ג שבנאו באיסור להקריב בו קדשים בחוץ שעוצרין עליו בכמה לאווין שיש בהם כרת וכמ"ש הרמב"ם בפ"י המשנה סוף מנחות, ולדעת ר"י שם במנחות הואיל והקריבו בו גוים ולהם אין איסור ניצח עליו הנצח ישע"י שיהי' מוצח לדי בארץ מלרים לע"ג שנבנה באיסור, וגם ה' דדכו בקאהרשובלען שחועאין לדי בצרכותיהם ותפלותיהם אפי' לדעתו הצרכה ברכה ולא חשיב מלוח הצדק בעצירה דאינה מלוח דהרי אין גופה עצירה דמה לנו בהלכת חזניהם ומשורריהם מ"מ הצרכה

עלמה אינה עצירה, כדאי' צירושלמי פ' האורג השועת חטאת בשבת כיפר דכתיב דכ"ה עבר עצירה אבל אין גופן עצירה וכדא"ו האחרונים בא"ח סי' תנ"ד, וא"כ כיון שכן איך אפשר לקרוא בית ע"ז. ולדעתי נראה דאסור לנהוג בזה קלות ראש כמו בצרכותם וכרי מקרא מפורש את מנחות החטאים האלה שנפשותם כי הקריבו לפני ד' ויקדשו ופי' הרמב"ן בחומש כי הם הקדישו אותם לשמים לפי שחשבו שד' יענה אותם ויהי' כלי שרת וא"כ במחשבה הזאת נקדשו, א"כ בה"ד כאן, ואע"ג דיש לדמות דהתם נעשה עפ"י משה כמ"ש הרמב"ן לא אדע חילוק צדק שהרי אדרבה משה ידע שלא יתקדשו ואי אדעתא דידי' נתנו לא ה' להם להיות קודש ועכ"ל דאדעתא דנפשי' הביאום ואמרי' הואיל שעפ"י מחשבתם הקדישום היו קודש בה"ד כאן בקדושת בהכ"ס, יענין צ"ח ריש פ' בני העיר יש להם קדושת בהכ"ס כללע"ד. ומזה גדולה התמי' יותר מנ"ל לומר דהוי בבית ע"ז וכמזומה לי שאלה זה ממה שנאמר בס' מחולת מחנים שלאווין דפן ינקש הם אציראל דע"ז ויהרג ואל יעבור, ואין הנדון דומה, וצ"ל א"כ גם דבר זה ש' בעל מחולת מחנים ז"ל אינו נראה וכבר אמרתי לו פא"פ ובכתב שא"ח לומר כן, דכרי כל מיני מלות מנו פן תנקש ולא בחוקותיהם לענין מנין תרי"ג רק לתד לאו וא"כ עכ"ה אין חילוק ביניהם ודינם שזה דאם אינם שוין נמנה לב', ולענין לאו בחוקותיהם לא תלכו בצ"י סי' קנ"ז ובכ"מ פ"ה או פ"ד מיסודי תורה דשינוי ערקתא אסור משום בחוקותיהם לא תלכו ואפי"ה אם אינו שעת הגזירה או פרכסי' אמרי' יעבור ואל יברג אפי"ה ש' הר"ן בע"ז י"א דאיסור בחוקותיהם הוא משום סרך ע"ז, וא"כ עכ"ה גם בלאו פן ינקש כן, אמנם אפי' נימא כמחולת המחנים דאסור משום דלא ליחוי לענין ע"ז וחמירא שיהרג ואל יעבור מ"מ אכתי אינו ע"ז ואיך יהי' הבית נקרא בית ע"ז.

ד) ועפ"י האמור למעלה מפי הירושלמי שצרתיו שהצרכה צרכה א"כ עונין אמן אחר צרכותיהם דלא כמ"ש דין וי"ו, דכל שמצדק לדי ואינו צרכה לבעלה או מהבצ"ע עונין אחרי' אמן, ואפי' אחר כותי מצדק כששמע כל הצרכה כדאיתא בפ"ח דצרכות. ורק בגזל ומתפלל בחזקת איתא בס' תקפ"א דאין עונין אחרי' אמן, וגם ע"ז לכא"י קשה מש"ך סי' שפ"ב שהביא במחלוקת בחטף צרכה אי עונה אמן עדיף שהרי אין עונין אחריו בחטף וכי תימא אם עונה אמן וגדול העונה אמן א"כ אין כאן חטופה וגזילה למפרע א"כ נימא גם במתפלל בחזקת כן, וז"ל דמ"מ לא הוי שליח יצבור ולכן התפלה שלא כדון ואין עונה אחריו משא"כ כאן כיון דהצרכה צרכה עונין אחריו כנ"ל.

ה) ומה שכתבתי בצבנה דומי' דהיכליהם עובר במ"ש הרמב"ם פ"א מע"ז, היינו היכליהם לענין דחיי אבל היכלי שרים ולועד משפט ע"ז אין הלאווין הם נאמרים כ"כ הב"ח בס' קע"ה והבוא בש"ך שם. וצ"ח א"ש לן דבר הנוצרי מה"ת הא"ח סי' י"ח ש' שם שתמה בא' מצוית בה"כ שלמה רוצים לשנות בנין בהכ"ס אולי ראו בהיכלי שרים או צבתים אחרים כן ורוצים להדמות להם וצ"ח א"ש אין לנו בגלותינו להדמות ולקנאות בשרים ואם הוא כן קורה אני עליהם וישנה ישראל עושה ויבן היכלות, וקשה למה לא קים ל' דצרכה מיני' בלאווין ש' הרמב"ם בפ"א מע"ז הכ"ל ז"ל דמייירי דוגמת היכלות שאינם לדמות שלהם אלא לוועד וראי' דס"ל כמ"ש הב"ח.

(ו) ונראה לי פשוט דבהך דעוברין בלאווין שכי' הרמב"ם הנ"ל לאו דווקא בשעת עשי' ובנין עוברים עליו אלא גם על הקיום והשכי' עוברין דוגמא דאמרי' בכלאים במכות דף כ"א ע"כ כל ששה כדי לפשוט וללבוש עובר שם לר"א וכן פסק הרמב"ם בסוף כלאים ועי' שם ברעב"א שצ"ח היעב' זא"כ מסתחא גם כאן הדין כן והיינו להעומדים בראש הקהל אשר בידם לסחור ולצנות כדינו ולקך בכל עת היו כעשו וצנו מחדש כנלע"ד.

(ז) ועתה נבוא לבאר מה יעשה אחינו הכשר שאינו רואה במעשיהם ודר במקום ההוא שאין בה"כ אחרת ואין לאל ידו למחות בהם האם הוא רשאי לילך שם או לא, ונראה פשוט בשעה שמתפללין שם עם הקאהר ומעשים שלהם בודאי אסור לילך לשם הע"ג דנראה דאיש הכוא אינו עובר על הלאווין דלא מכיוון ולא אפשר שרי מ"מ אסור מה"ט להיות נעפל לעוברי עבירה כדילפינן במכות ה' ע"כ דנעפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה.

(ח) ואפי' אם כבר התפלל ואינו הולך אלא לראות מעשיהם נראה דאסור מה"ט דכשם שצ"ב עם העובדים ד' הדרת מלך ואי' ציומא דף ע"ג דאפי' בראי' בעלמא איכא משום צ"ב עם הדרת מלך הה"ד אם צ"ב עם עושי' עבירה איכא חילול השם עפי' ותגדלה עבירה ע"י ריבוי עם אפי' רק רואין ולקך בשעה שעושי' שם אחד מן המעשים כדי לדמות לדמות אחרות אסור להיות שם אפי' לראי' בעלמא. וכ"ש במקום שיש לחוש למראית עין או שאחרים ילמדו ממנו ויהי' מהטיא רבים או מסייע עוברי עבירה. ולקך אפי' אין בה"כ אחרת בעירו ואריך להתפלל ביחידות ויחפלה ביחידות ואל ילך לשם דברי הליכה זו מה"ט אסור ותפלה בצ"ב דרבנן.

(ט) אמנם בשעה שמתפללין שם כמנהגי ישראל אי רשאיין אז להתפלל שם יש לדון, בודאי איכא דמסייע עוברי עבירה בשום אופן או שיש בו מראית עין בודאי אסור אבל אם אין לחוש למר"ע ולמסייע ע"ע יש להסתפק דברי המג"א סי' תרמ"ח בסופו וע"ז שם תרמ"ט השיגו על הלבוש זמ"ל צמידי דנעבדה צו עבירה מותר למנוח, והא"ר והצ"ח צ"ד סי' רע"ו הביא בשם הר"י בן הר"ש ציריעה שנקדחה צו האזכרות משום דנעבדה צו עבירה עוב לגנוח, מיהו כיון דרק משום עוב לגנוח משמע דאם יש שם נורך גדול מותרת א"כ אם אריך להתפלל שם יהי' מותר, ובלא"ה לא דמי זה לאתרוג ואינך, דשם נעשה המנוח על ידיהם משא"כ כאן הבהכ"ם רק מעשה הצרות עניני עולם להנניע לכת שימש. ונראה לי להביא ראי' אם א"א בענין אחר דמותר בכה"ג ממה שהביא המג"א בסי' קנ"ד סקי"ז בשם הר"ש שמוותר להתפלל במקום שעבדו לע"ז ונהי' דג"מ פליג מהוסי' מגילה אבל זיל צתר טעמא וכאן לא שייך האי טעמא כנלע"ד.

(י) ולכנסו שם שלא לנורך תפלה עיי' בא"ח סי' רמ"ד סעי' ג' וסי' תקמ"ג דבית שנינה בציבור בשבת או בצה"מ נכון שלא יכנס אדם לשם וא"כ הה"ד כאן שנינה בציבור ועי' צ"ב סי' תקמ"ג.

(יא) ועוד אחרת כ' בדין אי' דאסור לדרוש בל"א ואסור לשמוע בכל אופן ובר ישראל השומע דורש בל"א אריך לעזוב הבה"כ וללאת חו"ל עכ"ל, והנה חז"ל

אמרו צ"ק לסנהדרין על קרא דאמור להכמה אחותי את אם צ"ב לך הדבר כאלוהיך שהיא אסורה לך אמור ואם לאו אל תאמר ומתן הגאון ז"ל עבד עובדה בנפשי' בה"ם ח"ד סי' רפ"ז מטעם זה ואמר שמחה לבני ביתו דלא צריכה לי' התירה ואמר שאין צידו למחות צמה שהכניגו היתר צ"ב דלא צריכה לי' איסור, לכן אני אומר בגוף הדין שיהי' אסור לדבר בל"א לא ברור איסורה וודאי מעליותה וזכות איכא שלא לדבר אלא בלשונינו, וחז"ל אמרו שצ"ב זה נגאלו ממלכתי אצל שיהי' איסור אינו ברור, אמת שצירושלמי פ"ק דשבת אמרו שגם על הלשון גזרו צ"ח דבר ופי' הק"ע כן, וכן מתן ז"ל בה"ם חאע"ז סי' י"א שלדעתו גם הקדמונים היו בקיאים ללועזים בלע"ז אלא ששצ"ו כיוון משום הירושלמי ולא אמר שצ"ב לו איסורה בזה ואולי יאמר האומר שאין הפי' צירושלמי כק"ע אלא כפי' בעל שלום ירושלים דקאי על חכמת יונית ואפי' אם הפי' כק"ע כיון שאינו מוזכר בה"ם שלנו ובפוסקי' אולי לא קבלו או לא פשט בישראל, דאפי' שמן דמוזכר בה"ם אמרו בע"ז ל"ז דלא פשט דאל"כ לא אדע לפרש הא דאמרי' צ"ב דף פ"ג או לה"ק או לשון יונית או לה"ק או לשון פרסי' ועיי"ש בחוסי' ושטה מקובצת והם הי' צתר י"ח דבר, ובפרט שכל דבר שאינו מוזכר בה"ם ופוסקים כ' המג"א בסי' כ"ז סק"כ דאפי' מוזכר בה"ם הזכר אין אנו יכולים לכוף עליהם ובקרבן נחנאל בסופו הביא בכללים דין כ' בשם הרשד"ם אם אינו מוזכר בה"ם ופוסקים אע"ג דמוזכר צירושלמי איכ"ל דלא קיי"ל בוותי' והרשד"ם אינו צדי, ולכן אינו צ"ב לן איסורה בזה וכ"ש אלא הדורשים בל"א במקום שאינם רוצים לשמוע אלא בל"א איך אפשר דנשווי' לעבריניים והרי קורין מגילה גפטיה לגפטיה וכו' וכי מיירי בעבריניים, והיורה שראיתי צימי חורפי ממך ז"ל הסכמה על סי' מחנה ישראל*) המחבר על דיני נדה בל"א ושיבת מתן ז"ל את המחבר שזיקק וירקף לשון המשמש הואיל ואקשר דרש לדבר דווקא בצחות ויעיין בדברי המחירי שכי' השיטה מקובצת צ"ב דף פ"ג, וא"כ אם הדורשים בלע"ז הם יראי ד' ולא נמצא עליהם שום נדוד איסור חלילה לי לומר עליהם שהם עבריניים הואיל ודורשים בל"א, נהי' דלריך צדיקה אחריהם ויאלו מסתם ישראל וצ"ע אהחזק בכשרות משום דשכיחי עובא שאינם עובים ולצוים אבל אי אהחזק איתחזק. ומה שאמר מתן ז"ל בה"ם הח"מ סי' קל"ג שלא יקבלו לרב ח"ו מכותבי פלסתר ומקוראי ספרי חילונים ומבלועזים בלע"ז שאסור לקבל תורה מפיהו וכמעמיד אשרה בביכל עכ"ל, כך הוא הכלל לפי מה ששמעתי מדברי קדשו, ולפי מה שהצנתי מדבריו שהלומדים ידיעות ולשונות אחרות ואין מגמתם ותכליתם הידיעות בהם להתפאר בהם ותורחם עיקר רק שאללחה אותם פרלח הדור וכדי לנער רשעים מן הארץ לקחו שמתן מנהו להחזיק צם תורתנו לאלו אינם מזיקין ואינם אסורין לו, ומתן ז"ל המליץ בזה מה שאמרו על ר"ע שניכנס בשלום ויאל בשלום היינו שהי' תכליתו רק להחזיק התורה שהיא שלום, ואיש הזה בין הוא אשכנזי או לרפתי אינו נקרא לרפתי או לועזי ששם נקרא על החלית ועיקרו איש יהודי בין יאיר ובין שמעי לאיש כזה א"א לקרוח לועזי, ורצינו דייק טובא בלישנה שכי' שאל יקבלו מכותבי פלסתר וכו' וש"ב כ' מהלועזי בלע"ז בה"א

י' עיי' לקמן בחלק מכתבי ההסכמות ממרו' צ"ל.

ידיעה זו גילה לן רבינו כוונתו הדורש בל"א אינו נקרא לעזי אלא הידוע מהפארים צו ומגמתם ותכליתם והוא שמש ותכליתם ומורידים התורה לבראות זהם ידיעתם וכינוו דוגמת אשרה זהיל מהם אסור לקבל התורה אצל המוכרחים לדורש מכה פרלות הדור או כדי להמשיך עניי דעת לתורה ולעצודה עליהם לא אפשר שנאמרו דברי רבינו ז"ל ולדעתו זה צרור צבונת רבינו ז"ל, אמנם הואיל ודברים אלו ממשככים ומעצירים וממעטים עונות התורה ורבים חללים הפילו והם סכנה לדורשיהם צפרע לצחורים רכי שנים וחלושי דעה שאינם מכירין עדיין האמת הנראה, לזאת ראוי לנמנע מהם ולהשגיח עליהם צזה לשמדם מידיעות האלו כן נהגו רבותינו ז"ל ודרכם דרך ישרה וצם נלך ויהי' ד' עמנו אל יעצנו וידרכנו צדרך אמת למען שמו. ועתה הנה כתבתי לפר"מ נ"י דעתי צזה לדינא ואם יסכימו חכמי ישראל שלא כדברי ואדע עעמיבהם ורחויותיהם צוודאי אודה על האמת ואם גם כוונת פר"מ נ"י לא הי' שמן הדין אסורין דברים הנ"ל אלא למגדר מילתא צזה ל"ע ואריכוין רוב הציבור לקבל כיון שצביקו הדברים אלו שווין ואת והצ צסופה. הניי חותם צזהצב רב ויאשר כוחו וחילו. ידידו ה"ש,

הק' משה שיק מברעזאוו

ד"ש לחתנו תלמידי רב המופלג המרוץ ושנון מו"ה עקיבא יוסף נ"י, אשר ציקש ממני להודיע לו אם בעדתי לפני הנשי פ"צ צענין השלכת ספרי רמ"ד, הנה לא נשאלתי משום אדם על זה, ולא אמרתי לשום אדם, הנה כשראיתי זה כתוב אמרתי בלבי שזה אינו אמת והמגיד גחם אצל אפי ציני עמודי לא הולאתי הדברים מפי שלא יהי' אפשר לעוף השמים להוליך הקול ואני לא שמעתי ולא ראיתי מעולם דבר כזה מרבינו הגאון ז"ל וצפרע שכמדומה לי כיוון המגיד מה שהי' צדידי עוצדה וכמעשה שהי' כך הי', דרכו של רבינו צקודש צביותו צקבלה אחרת לילך צע"ק מצה"כ להרצ ושם נוב על רב דמתח' לומר דבר אגדה ושצ דרש הוא והי' נזכר שלא לומר

דבר שצכתצ צע"פ ציקש חומש מהסדר שקראו צו, ולי הי' ג' מיני חומשים דפום אמסטרדם עם כל התרגומים ופירושים וזה הנחתי צבת צצכ"כ שלא יערכו להוליא צשצת ולזאת הנחתי צצכ"כ, וגם דפום וויטן וזה הי' לאשתי הרבנית צצכ"כ, ועוד אחד עם התרגום רמ"ד, וכשציקש מרן ז"ל חומש והעומדים לפניו ידעו מנהגיו שאינו רואה צחומש רמ"ד ואינך צ' חומשים לא הי' צביתי ולזאת צקשו ולא מלאו מה ליתן לו חומש ודרש צע"פ, והי' צעיני מרן ז"ל לחימה שצבית הרב לא יהי' צנמלא חומש ואחרי הדרשה והשעשוע קאת צביתי הלך איש יקר ולדיק מו"ה הירש עירגוי ז"ל שהי' אצלו כצן צית [לצית מרן ז"ל, ושאלו רבינו] מה הי' זה עם חסרון החומשים וסיפר לי חוכן הדברים כנ"ל, וצבויו לצית מרן ז"ל לעת חפלת מנחה הוכיח אותי על שאני רואה ולומד צספר רמ"ד ואמרתי לו שיש איש יקר אחד שהי' מוחזק גם אצל מרן ז"ל ללדיק העיד לי שגם גאון ידוע למד צכן צפרע צם' ויקרא צביאור, והשיצ מרן ז"ל שצאמת לא עלתה לו כראוי צזה, ושצ אמרתי שמה טעם, ושאיני עברתי צין צתרו ולא מלאתי צו שום נדנד אפיקורסת וחשש, והשיצ לי ראה צם' דברים צפרשה פלוני ותמלא. ואם אמנם צביקר לא הי' הכרח כל כך מ"מ מרן ז"ל אמר ומי ישצ, עכ"פ נודע לן עעמו שלכך הקפיד עוצה שהחזיקו לאפיקורם וכדין ספר אפיקורם ולכן לא הקפיד על התרגום היידענהיים רק על ספרי רמ"ד ולכן לא נגע צהם והרחיקם כדין ספרי אפיקורסים, וכדאיתא צשצת קי"ו, אצל לא שמענו מעולם שאם צמקרה צאה לידו שהשליך אותה על הארץ, וגם לפי הדין לא אדע אפי' צבירור לו לאפיקורם ומחוצר עמו דברי התורה שיהי' רשחין לצות להשליכו ארצה אע"ג דרשחין לשורפו היינו מעטם דאיתא צשצת קי"ו או מעטם שבי' הרמז"ם צפ"י מיסודי התורה, אצל להשליכו שחין תועלת צציון הזה לא שמענו, ועכ"פ כן הי' המעשה, ומסתמא רבים מפ"צ נודע להם ממעשה ההוא שהי' צפומצי גדול וממנו ילאו הדברים אשר שאל מעלתו נ"י עליהם ועד עתה לא ספרתי לשום אדם מן המעשה הנ"ל כי חכמים הזכרו צדצריכס חקן.

(*) ע"י בזה בתשו' מהר"ם שיק חאו"ה סי' ע' שכתב שחבריו רבו עליו בזה והסכימו שלא כדבריו, ועיי"ש סי' ס"א.

השלמה לשו"ת כתב סופר

חיר"ד סי' ק"מ

בין ד"ה והלום מצאתי ובין ד"ה שוב ראיתי חסר ד"ה שלם הזה.

והנה צתשו' מנחם עזרי' סי' ל"ץ אחר שהאריך צתיקון נגיעת ה"א כ' דווקא כשנכתבה מתחלה צפסול אצל כשצבר נקרא שם ה"א עליה ונדצק אסור למחוק. נ"ל דוודאי צנפלה טפה על השם ונטשטש עד שנפסד אורחו ואין ניכר לגמרי ס"ל דמוחר הגם שנעשה אח"כ שכן משמע לשון מם' סופרים ונפלה טפה על השם משמע אחר שצבר נכתב כהלכתו וכן ס"ל למדכי כשחולק על הרי' דווקא צשצבר נתקדש השם כשנפלה עליו דיו מלאה לחקנו אצל הכה הפסול הזה נעשה מתחלתו לא מהשם הוא זה, הרי ס"ל דמם' סופרים איירי שנפלה טפה אחר שנכתב כראוי ונתקדש, והרי' אסכנדרי עשה קו"ח

אם מותר אחר שנכתב צהכשר ונתקדש כ"ש כשנפסל מתחלה הרי שיהיה ס"ל דנפלה טפה אח"כ מותר אלא שמדכי ס"ל דווקא אח"כ ורי' שצמדכי ל"ל לחלק, ורי' אסכנדרי מחולק צסצרה להיפוך דכשנפלה מתחלה ציותר יש להחיר וכן נראה סצרת התה"ד כשנפל מתחלה יש סצרה יותר למחוק ע"מ לחקן, אצל כולם שווין צנפלה טפה דיו אח"כ דשרי לת[קן...]. גם מ"ע מודה להו דכן טעיחת לשון מ"ם, אלא צנ[גיעה...]. התה"ד צלא"ה דיש לומר דהתם צמ"ם נטשטש האות משא"כ כאן אין מחוסר רק דקדוק אות לא, אלא שבי' דס"ל איפכא כאן שמתחלה נכתב צפסול וא"ל לגרר רק מה שנכתב צפסול מותר, ואחו המ"ע צזה להחיר צנגיעת ה"א כשהוא פסול מעיקרה, אצל כשנכתב כבר צהכשר לא כנ"ל.

(הצתקתי מעצם הכתי' שתח"י)

• כאן הכתי' קרוע וחסרים איזה אותיות.